

Posudek vedoucího práce

Název práce: Efektivita výukových materiálů ve výuce globálních problémů v rámci občanské výchovy na 2. stupni ZŠ

Autorka: Viktorie Kovárníková

Studijní program: MZS2AJ-MZS2VO Učitelství pro základní školy (2. stupeň)

Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – anglický jazyk a literatura Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – výchova k občanství

Práce se zaměřuje na efektivitu materiálů, které se zabývají globálními problémy. Téma považuji za významné za prvé proto, že zkoumá reakce žáků na konkrétní materiály a přináší tedy poznatky z tzv. pedagogického terénu. Druhým zdrojem významu je téma samotné, kdy právě dopady globálních problémů pociťuje i česká společnost a škola na tuto situaci musí reagovat ať již jde o migraci, změny klimatu nebo rasismus. Autorka práci dělí na teoretickou a praktickou část, přičemž ústřední roli hraje samotné testování vybraných materiálů. Autorka zvolila metodu akčního výzkumu, která zahrnuje také reflexivní část – lze tedy předpokládat, že kromě získaných poznatků patří k výsledkům práce také rozvoj pedagogických kompetencí autorky.

V teoretické části autorka nejprve vymezuje samotný pojem globálních problémů, různé druhy definic a možnosti jejich třídění. V této části práce také předkládá důvody pro výběr konkrétních problémů pro praktickou část. Ty autorka vymezuje následovně: „věk žáků ve výzkumné skupině (jedná se o žáky sedmé třídy ve věku dvanáct až třináct let), soulad s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, Školním vzdělávacím programem vybrané základní školy a tematickým plánem výchovy k občanství pro sedmý ročník základní školy. Cílem bylo vybrat takové globální problémy, které budou pro žáky dobře uchopitelné nebo problémy, které jsou momentálně velmi hojně diskutované ve veřejném prostoru, a je důležité, aby se o nich žáci dozvěděli více informací a měli prostor k vytvoření vlastního postoje.“ Vyzdvihuji zejména kritérium aktuálnosti veřejné diskuse, které může být jak momentem motivace žáků, tak přinášet obtíže v podobě kontroverzí ve třídě.

Viktorie Kovárníková vybrala pro praktickou část následující globální problémy lidstva: ochrana životního prostředí, oteplování klimatu, rasová nesnášenlivost, lidská práva a chudoba. Ačkoliv se ochrana životního prostředí a oteplování klimatu mohou jevit jako zaměnitelné pojmy, autorka argumentuje, že z perspektivy žáků lze je třeba s žáky nejprve začít od blízkého a realistického (např. třídění odpadu, péče o okolí školy) a až poté navázat abstraktnějším tématem globálního oteplování. Každé z témat je v práci představeno na základě odborné literatury v současné i historické perspektivě. V této části oceňuji, že autorka poukazuje na projevy konkrétního tématu v České Republice a dokládá tak jejich aktuální význam. Snad pouze u lidských práv zůstává popis této oblasti na poněkud více abstraktní rovině, nicméně s ohledem na jejich zakotvení v ústavě ČR je význam výuky o lidských právech zřejmý.

Autorka v teoretické části práce neopomíjí popsat místo globálních problémů lidstva v Rámcovém vzdělávacím programu. Následně představuje akční výzkum jako metodu. Tuto část považuji za velmi silnou stránku práce. Autorka nejen že popisuje samotnou proceduru akčního výzkumu, ale také jej porovnává s klasickým empirickým výzkumem, mapuje jeho historii i současné využití v České Republice. Z mého pohledu nelze než souhlasit s tím, že akční výzkum je vhodnou metodou mimo jiné i pro kvalifikační práce absolventek a absolventů pedagogických studijních oborů.

V praktické části práce autorka otestovala ve stejné třídě vždy dva různé materiály k témuž tématu a poté žáky požádala o vyplnění dotazníku, kde ověřovala získané znalosti žáků a také získávala jejich vlastní reflexi z proběhlé výuky. Výsledky jednotlivých iterací pak autorka prezentuje přehledně a srozumitelně v textu práce. Ze závěrů, které autorka předkládá zde chci zdůraznit

zejména to, že se materiál vyučující lidská práva na základě jejich historie ukázal jako jeden z méně funkčních materiálů. Tato data kontrastují s tím, jak výrazně je právě historický vývoj lidských práv součástí jejich výuky jak v praxi, tak například v učebnicích dějepisu. Dalším zajímavým výsledkem je, že pokud jsou žáci motivováni, pak pro ně může text být funkčním edukačním médiem. Z výsledků se tedy nepotvrzuje předpoklad, že s texty budou mít žáci největší obtíže.

V závěrečném metodickém doporučení pak autorka výstižně shrnuje hlavní poznatky svého výzkumu a spojuje je s doporučeními pro další práci s danými materiály. Velmi zde oceňuji sebereflexi autorky, vzhledem k tomu, že jde o data získaná z jejích vlastních hodin. S ohledem na to, že autorka pracovala s veřejně dostupnými lekciemi a materiály, jsou tato doporučení využitelná i pro další zájemce a zájemkyně. S ohledem na výše napsané doporučuji práci k obhajobě s hodnocením A.

V Římě 9. 6. 2023

Mgr. Václav Sixta Ph.D.